

ZBORNİK RADOVA
JOURNAL OF ECONOMY AND BUSINESS

Ekonomski fakultet Sveucilišta u Mostaru

Godina 2017., No. XXIII.

ISSN 1840-3255

Nakladnik

Ekonomski fakultet Sveucilišta u Mostaru
Matice hrvatske bb, 88 000 Mostar, Bosna i Hercegovina

Za nakladnika

prof.dr.sc. Mila Gadžić, dekanica

Uredništvo

Mila Gadžić (BiH), Ivona Vrdoljak Raguž (Hrvatska), Biljana Crnjak Karanović (Hrvatska),
Lajoš Žager (Hrvatska), Metka Tekavčić (Slovenija), Mario Pines (Italija), Xavier Richet
(Francuska) Brano Markić (BiH), Zofia Wilimowska (Poljska), Igor Živko (BiH),

Glavni i odgovorni urednik

prof.dr.sc. Mila Gadžić, dekanica

Urednik

prof.dr.sc. Igor Živko

Korektor

Arijana Laura, prof.

Jelena Jurić, prof.

Naklada

150 primjeraka

Tisak

FramZiral d.o.o., Mostar

ISSN 1840-3255

CIP – Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine

Radovi objavljeni u Zborniku radova (Journal of Economy and Business)

Ekonomskog fakulteta referiraju se u:

Journal of Economic Literature Pittsburgh, Pennsylvania, USA – JEL on CD, e-JEL,
EconLit, EBSCO

Sažetci radova objavljeni su na Web stranici:

<http://ef.sve-mo.ba/node/141>

SADRŽAJ

<i>Prethodno priopćenje</i>
Dragan Gabrić, Željko Bošnjak Empirijska analiza obilježja značajnih pogrešnih prikazivanja u financijskim izvještajima poduzeća u Federaciji BiH
Amer Omanović Istraživanje važnosti ranog otkrivanja krize i njen utjecaj na uspješnost poslovanja poduzeća
<i>Pregledni rad</i>
Ivana Načinović Braje, Luka Bosnić Nagrađivanje zaposlenika u malim poduzećima: stanje i uloga iz perspektive menadžera
Valentina Šabelj, Marko Perić, Jelena Đurkin Percepcija i implementacija spiritualnosti u projektnom okruženju
<i>Stručni rad</i>
Goran Kutnjak, Iva Adžić Kušt Implikacije globalizacije na poduzetničko okruženje i društvene promjene u Republici Hrvatskoj
Bojana Olgić Draženović, Mario Pečarić, Stella Suljić Institucionalni investitori u novim zemljama članicama EU
Radovi IV. znanstvenog skupa „Stanje i perspektive računovodstvene profesije u zemljama jugoistočne Europe“, Vlašić 2017. godine
Bojan Ćurić, Naida Nurkić Problemi i ograničenja u financijskom izvješćivanju lokalnih samouprava u BiH
Dina Liović, Blaženka Hadrović Zekić, Ivan Družić Lutilsky Ekonomika transakcijskog troška kao pristup upravljanja troškovima outsourcinga
Mirjana Hladika, Ivana Valenta Integrirano izvještavanje – nova platforma korporativnog izvještavanja
Ivana Perica, Marko Čular Rotacije revizijskih društava

Hrvoje Perčević, Marina Mićin

Povezanost kretanja neto imovine investicijskih fondova i bruto domaćeg proizvoda u RH

Lajoš Žager, Ana Ježovita

Utjecaj strukture imovine poduzeća na ocjenu likvidnosti

dr.sc. Dragan Gabrić

Sveučilište u Mostaru, Mostar, Bosna i Hercegovina

e-mail: dragan.gabric@sve-mo.ba

dr.sc. Željko Bošnjak

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar, Bosna i Hercegovina

e-mail: zeljko.bosnjak@sve-mo.ba

EMPIRIJSKA ANALIZA OBILJEŽJA ZNAČAJNIH POGREŠNIH PRIKAZIVANJA U FINANCIJSKIM IZVJEŠTAJIMA PODUZEĆA U FEDERACIJI BIH

Prethodno priopćenje

Sažetak

Jedan od najvažnijih proizvoda računovodstvenog sustava su financijski izvještaji. U tom kontekstu financijski izvještaji predstavljaju važan izvor informacija za poslovno odlučivanje. Predmet ovog rada je istraživanje obilježja i izvora najčešćih područja značajnog pogrešnog prikazivanja u financijskim izvještajima poduzeća u Federaciji BiH. Cilj je istražiti koja su to najčešća područja značajnih pogrešaka, te utvrditi koji su to osnovni izvori računovodstvenih manipulacija u financijskim izvještajima poduzeća u Federaciji BiH. Istraživanje je provedeno na uzorku poduzeća sa tržišta kapitala u Federaciji BiH u razdoblju od 2010. godine do 2014. godine. Prikupljeni podaci analizirani su primjenom metoda deskriptivne i inferencijalne statistike, a dobiveni rezultati su prezentirani pomoću grafičkih i tabličnih prikaza. Rezultati istraživanja pokazuju da se najčešća područja značajnih pogrešnih prikazivanja odnose na bilančne stavke stalnih sredstava, zaliha i kratkotrajnih potraživanja. Također, istraživanje je pokazalo da se značajna pogrešnih prikazivanja kod poduzeća u Federaciji BiH u najvećem broju javljaju u obliku precijenjenih imovinskih stavki, koja rezultiraju skrivenim (latentnim) gubicima u financijskim izvještajima.

Ključne riječi: *financijski izvještaji, značajno pogrešno prikazivanje, skrivene rezerve, skriveni gubici*

JEL klasifikacija: M41, M42

dr.sc. Amer Omanović

Sredanja tehnička škola grafičkih tehnologija, dizajna i multimedije, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

amer.omanovic@yahoo.com

ISTRAŽIVANJE VAŽNOSTI RANOG OTKRIVANJA KRIZE I NJEN UTICAJ NA USPJEŠNOST POSLOVANJA PODUZEĆA

Prethodno priopćenje

Sažetak

Neizvjesna budućnost i promjene koje se događaju nepojmljivo utječu na poslovanje poduzeća od kojeg se danas traži ekonomska dinamika, inovativnost i permanentna prilagodba. Kako bi opstala na tržištu poduzeća moraju da primijete svaku promjenu i da na vrijeme reagiraju. Anticipativno upravljanje krizom ima cilj poduzimanje mjera protiv krize, ako se ona uopće dogodi u budućnosti. Ovo upravljanje svoje aktivnosti bazira na eliminaciji neizvjesnosti. Poduzetnici koji se susreću sa neizvjesnošću, svoje daljnje korake poduzimaju sa elementima rizika. Kriza se obično događa bez prethodnog upozorenja i zato je važno da su akcioni planovi spremni kako bi popravili situaciju i vratili poslovanje u normalan kolosijek u kratkom vremenskom roku.

Predmet rada bazira se na važnosti ranog otkrivanja krize. Radna hipoteza glasi da pravodobno uočavanje simptoma krize od strane menadžmenta i donošenje adekvatnih odluka pozitivno utiče na uspješnost poslovanja. Istraživanje je provedeno na teritoriji Bosne i Hercegovine na uzorku od 100 poduzeća. Podaci su dobiveni putem anketnog upitnika, a u funkciji izvođenja sudova korištene su metode indukcije, komparacije i sinteze. Empirijski rezultati su obrađeni u statističkom programu SPSS-u. Posebna pažnja posvećena je kronološkom tijeku krize. Prvo se javlja strateška kriza, nakon nje kriza uspjeha, a na kraju je kriza likvidnosti. Ispitanici su iskazali visok stupanj suglasnosti sa tvrdnjama, ali su rezultati primjene niski. Menadžeri sa više godina iskustva iskazuju veći stupanj primjene. Informacije o krizi dobiju kasno i to većinom iz računovodstva poduzeća.

Ključne riječi: *krizni menadžment, otkrivanje krize, simptomi krize, uspješnost poslovanja, likvidnost*

JEL: M21, H12

doc. dr. sc. Ivana Načinović Braje

Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Republika Hrvatska
ivana.nacinovic@efzg.hr

Luka Bosnić, mag. oec.

Corrado d.o.o. Mostar
info@corrado.ba

NAGRAĐIVANJE ZAPOSLENIKA U MALIM PODUZEĆIMA: STANJE I ULOGA IZ PERSPEKTIVE MENADŽERA

Pregledni rad

Sažetak

Upravljanje nagrađivanjem važna je funkcija upravljanja ljudskim potencijalima. U cilju jačanja tržišne konkurentnosti, privlačenja i zadržavanja ključnih zaposlenika i mala poduzeća moraju posvetiti odgovarajuću pozornost kompenzacijama zaposlenih. U malim je poduzećima upravljanje ljudskim potencijalima, pa time i nagrađivanje, manje formalizirano te se dostupne teorijske spoznaje o upravljanju nagrađivanjem koje vrijede za velika poduzeća ne mogu bezuvjetno primijeniti i na mala poduzeća. U malim poduzećima menadžeri/vlasnici samostalno formuliraju odgovarajuće pakete kompenzacija koji bi trebali imati učinak na privlačenje, motiviranje i zadržavanje zaposlenika.

U cilju utvrđivanja stanja i uloge nagrađivanja u malim poduzećima provedeno je istraživanje među menadžerima malih poduzeća u Bosni i Hercegovini. Opće je mišljenje ispitanika da kompenzacije uglavnom nisu ključan element u privlačenju i zadržavanju zaposlenika u malim poduzećima. Ipak, postoje razlike s obzirom na poziciju ispitanika. Naime, svijest o važnosti kompenzacija veća je kod direktora malih poduzeća koji nisu ujedno i vlasnici poduzeća. Dodatna analiza različitih kategorija materijalnog i nematerijalnog nagrađivanja u poticanju motivacije i zadovoljstva zaposlenika u malom poduzeću pokazala je da je prema mišljenju ispitanika visina osnovne plaće ključan faktor u poticanju motivacije i zadovoljstva zaposlenika. Pored materijalnog nagrađivanja u vidu osnovne plaće odgovarajuće visine, ispitanici pridaju tek neznatno manju važnost kvaliteti radnog života i delegiranju odgovornosti, odnosno kategorijama nematerijalnog nagrađivanja. Iako menadžeri malih poduzeća ne smatraju da su kompenzacije presudne za motivaciju zaposlenika, svjesni su važnosti pojedinačnih kompenzacija, kako materijalnih, tako i onih nematerijalnih.

Ključne riječi: *nagrađivanje zaposlenika, materijalne kompenzacije, nematerijalne kompenzacije, mala poduzeća*

JEL: M52

Valentina Šebalj, mag. oec.

Rastočine 6, 51000 Rijeka, Hrvatska
valentina.sebalj@yahoo.com

izv. prof. dr. sc. Marko Perić

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, Opatija, Hrvatska
markop@fthm.hr

dr. sc. Jelena Đurkin

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, Opatija, Hrvatska
jelenad@fthm.hr

PERCEPCIJA I IMPLEMENTACIJA SPIRITUALNOSTI U PROJEKTNOM OKRUŽENJU

Pregledni rad

Sažetak

Kao kompleksan pojam bez općeprihvaćene definicije, spiritualnost se sve više istražuje iz različitih aspekata. U kontekstu poslovanja, spiritualnost je posebno važna pri odgovaranju na izazove suvremenog poduzetništva i menadžmenta. Vanjski čimbenici kao što su napredak tehnologije, stresno okruženje, potreba prilagodbe stalnim promjenama, nemogućnost odvajanja poslovnog i privatnog života, nažalost samo su neki od primjera svakodnevnice čovjeka u 21. stoljeću koji stvaraju negativno okruženje za rast i razvoj te nemogućnost ostvarivanja potencijala i uspjeha u svim područjima života. U tom smislu, spiritualnost je moguće povezati s osobnim razvojem pojedinca, zadovoljstvom i motivacijom zaposlenika kao i pojmom organizacijske kulture. U kontekstu projektnog menadžmenta, spiritualnost i spiritualne vrline mogu značajno doprinijeti učinkovitosti timskog rada, zadovoljstvu i produktivnosti djelatnika, ali ti pojmovi nisu dovoljno prepoznati od strane projektnih menadžera. Istraživanjem putem online upitnika dobivene su nove spoznaje o percepciji spiritualnih vrlina kod projektnih menadžera, te mogućoj implementaciji spiritualnosti u različita područja projektnog menadžmenta. Rezultati ukazuju da je spiritualnost posebno važna pri upravljanju ljudskim resursima i komunikacijom na projektu.

Ključne riječi: projektni menadžment, spiritualnost

JEL: M10, M50, Z10

red. prof. dr. sc. Goran Kutnjak

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, Republika Hrvatska
goran.kutnjak@efri.hr

Iva Adžić Kušt

doktorand Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci i Međunarodnog sveučilišta „Libertas“
u Dubrovniku, Republika Hrvatska
iadzic@libertas.hr

IMPLIKACIJE GLOBALIZACIJE NA PODUZETNIČKO OKRUŽENJE I DRUŠTVENE PROMJENE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Stručni rad

Sažetak

Globalizacija, kao vrlo slojevit i dinamičan svjetski proces, zahvatila je sve sfere društvenog života, a posebno je uzročno-posljedično vezana za gospodarska kretanja pojedinih nacionalnih ekonomija. Svojim djelovanjem, globalizacija pruža bezbroj mogućnosti, dok u isto vrijeme uzrokuje i čitav niz problema unutar željenog funkcioniranja svih čimbenika društvenog života pojedinih država. Razvijene države, koje su unutar svojih granica osustavile vlastite razvojne mehanizme i kreirale gospodarske politike i mjere, projecirale gospodarski rast i razvoj na realnim osnovama, uspješno se konfrontiraju s izazovima globalizacije, što je produciralo brojnim prednostima, pozitivno utječući na kvalitetu i standard života njenih građana. Implikacije globalizacije evidentne su i u hrvatskom gospodarskom okruženju, nažalost, najčešće vrlo negativno, što premijeva da se institucije hrvatske države, ali i sami poslovni subjekti nisu adekvatno angažirali u pripremi, osmišljavanju odgovarajućih strategija i provedbi sustavnih rješenja te samim time nisu oživotvoreni zacrtani ciljevi povećanja konkurentnosti hrvatskog gospodarstva. Republika Hrvatska nije na odgovarajući način spremna odgovoriti iskušenjima i zahtjevnostima ovog kompleksnog procesa te na improvizacijskim i „ad hoc“ rješenjima nastojiti zadržati distancu za konkurencijom, što jednostavno nije moguće. Prevladava loša poduzetnička klima, pasivizacija je postala ustaljena poslovna praksa, reforme se ne provode, ekonomska migracija postala je sveprisutna. Svrha ovog rada je istražiti utjecaj globalizacije na Republiku Hrvatsku te njene posljedice na društvene promjene u zemlji. U radu je analizirano aktualno gospodarsko stanje i situacija u državi, dok se s posebnim osvrtom na poduzetništvo analiziraju i čimbenici koji su doveli do negativne poduzetničke klime. Cilj istraživanja je ukazati na ekonomske, socijalne i društvene probleme unutar zemlje te se pokušavaju ponuditi i konkretna rješenja za neutraliziranje i anuliranje navedenih društvenih i gospodarskih anomaliteta.

Ključne riječi: *globalizacija, Hrvatska, poduzetništvo, procesi, razvojne mogućnosti*

JEL: F6, F64

doc. dr. sc. Bojana Olgic Draženović

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, Republika Hrvatska
bojana.olgic.drazenovic@efri.hr

red. prof. dr. sc. Mario Pečarić

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, Republika Hrvatska
mpecaric@efst.hr

Stella Suljić, dipl. oec.

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, Republika Hrvatska
stella.suljic@efri.hr

INSTITUCIONALNI INVESTITORI U NOVIM ZEMLJAMA ČLANICAMA EU

Stručni rad

Sažetak

Institucionalni investitori, kao financijske institucije koje najviše ulažu u utržive vrijednosne papire, uvelike doprinose razvoju financijskog tržišta na strani potražnje. Fenomen rasta institucionalnih investitora posebno je važan za financijska tržišta novih zemalja članica EU uključujući i Republiku Hrvatsku, koja evoluiraju i poprimaju konfiguraciju zrelih financijskih sustava. Specifično, najveći utjecaj na oblikovanje financijskih sustava novih zemalja članica EU imale su reforme vlasničkih struktura i sustava mirovinskog osiguranja odnosno demografske promjene povezane s poteškoćama državnih, međugeneracijskih mirovinskih sustava. Metode privatizacije izdavanjem dionica vodile su povećanju ponude na tržištima kapitala, dok se je utjecaj mirovinskih reformi manifestirao u jačanju potražne strane za vrijednosnim papirima. Cilj rada je ukazati na determinante razvoja investicijskih fondova, mirovinskih fondova i osiguravajućih društava u odabranim novim zemljama članicama EU.

Ključne riječi: *institucionalni investitori, mirovinski fondovi, investicijski fondovi, osiguravajuća društva, mirovinska reforma*

JEL: E44, G2

dr.sc. Bojan Ćurić

Glavna služba za reviziju javnog sektora Republike Srpske
bojan.curic@qsr-rs.org

mr.sc. Aida Jogić

Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine
ajogic@vrifbih.ba

PROBLEMI I OGRANIČENJA U FINACIJSKOM IZVJEŠĆIVANJU LOKALNIH SAMOUPRAVA U BOSNI I HERCEGOVINI

Pregledni rad

Sažetak

U radu se razmatraju najznačajnije, ali i najčešće nepravilnosti u finacijskom izvješćivanju lokalnih samouprava u Bosni i Hercegovini (Republici Srpskoj i Federaciji BiH) koje su utvrđene provođenjem finacijskih revizija od strane Vrhovnih revizijskih institucija u BiH nadležnih za revizije lokalnih samouprava (Glavne službe za reviziju javnog sektora Republike Srpske i Ureda za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine). U radu će se analizirati revizijska izvješća lokalnih samouprava koja su objavljena u posljednjih četiri godine s ciljem da se utvrđene nepravilnosti po tim izvješćima sistematiziraju, odnosno sublimiraju kroz nekoliko pitanja i prezentiraju, te na taj način, aktivnim pristupom preveniraju stanja u onim lokalnim samoupravama koje još nisu revidirane ili će biti predmet revizije u narednom periodu. Dio tih problema proizlazi iz primijenjenog koncepta finacijskog izvješćivanja i generalne nekonzistentnosti proračunskog računovodstva, ali najveći dio zbog pogrešnog pristupa planiranju proračuna i njegovog nerealnog izvršavanja. S druge strane, istraživanjem je omogućena komparacija utvrđenih nepravilnosti po revizijskim izvješćima između dva entiteta i dvije revizijske institucije te su izvedene i određene karakteristike (sličnosti ali i razlike) u samom sustavu finacijskog izvješćivanja i greškama koje u njemu nastaju.

Važno je bilo identificirati i analizirati ove probleme radi iznalaženja mogućnosti za njihovo prevladavanje kako bi se unaprijedilo stanje u finacijskom izvješćivanju lokalnih samouprava, jer nedovoljna informiranost i znanje o finacijskom izvješćivanju može dovesti do donošenja pogrešnih odluka ili pogrešnog javnog mijenja. S druge strane, otvorilo se i pitanje opravdanosti i opstanka postojećeg sustava finacijskog izvješćivanja u javnom sektoru u uvjetima prekomjerne proračunske potrošnje kao sustavnog problema u BiH.

Ključne riječi: *finacijsko izvješćivanje, revizijska izvješća, lokalne samouprave*

JEL: M41, M42

Dina Liović, mag.oec.

Ekonomski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek, RH
dinali@efos.hr

Doc.dr.sc. Blaženka Hadrović Zekić

Ekonomski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek, RH
hadrovi@efos.hr

izv. prof. dr. sc. Ivana Dražić Lutilsky

Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, RH
idrazic@efzg.hr

EKONOMIKA TRANSAKCIJSKOG TROŠKA KAO PRISTUP UPRAVLJANJA TROŠKOVIMA OUTSOURCINGA

Pregledni rad

Sažetak

Ekonomiku transakcijskih troškova (engl. Transaction cost economics – TCE), interdisciplinarni pristup koji objašnjava nastanak i postojanje poduzeća, moguće je višestruko primjenjivati u poslovanju – prilikom donošenja poslovnih odluka ili u analizi upravljačke strukture odnosa kupac - dobavljač. Prema ovoj teoriji, u obje uporabne mogućnosti, nužno je voditi se stupnjem i tipom neizvjesnosti s kojim se sve transakcije suočavaju, zatim stanjem odnosno stupnjem specifičnosti dobra (potpune prilagodbe dobra u transakciji) i učestalosti provođenja transakcija. Ekonomika transakcijskih troškova izučava ukupne troškove poslovanja, među kojima se posebno posvećuje troškovima ugovaranja, pregovaranja i procesu upravljanja koji pruža definiciju zašto i gdje postoje granice poduzeća, čime je moguće razjasniti razloge zbog kojih neka poduzeća određene poslove izvršavaju samostalno, dok neka pak angažiraju druga – za to kompetentnija poduzeća. U tom kontekstu, ekonomiku transakcijskih troškova u poslovanju moguće je primijeniti i na outsourcing – svojevrsnu strategiju upravljanja troškovima kojom se u poslovanju koriste vanjska poduzeća i pojedinci za obavljanje pojedine poduzeću sporedne (non-core business) aktivnosti, čime se istovremeno omogućava pružanje kvalitetnijih i boljih usluga sa što manjim troškovima, te se poduzeće može fokusirati na glavne (core business) aktivnosti. Navedeno je ujedno i cilj te svrha rada – povezati teorijski model s praksom i upotrebom outsourcinga u poslovanju. Suvremeno poslovanje nalaže specijalizaciju poslovanja i eksternalizaciju, odnosno outsourcing sporednih aktivnosti poduzeća, čime se ostvaruje velik rast transakcija među poduzećima, a samim time i transakcijskih troškova. Konkretna funkcija poslovanja koja je predmet proučavanja u ovom radu računovodstvena je funkcija koja igra važnu ulogu u današnjem poslovanju svakog poduzeća – bez obzira na njegov oblik, veličinu i strukturu. Jedno od temeljnih pitanja i cilj koji se postavlja utvrditi je postoje li i koji su to mogući čimbenici koji mogu utjecati na stupanj (razinu) primjene outsourcinga računovodstvene funkcije, kao i koji je učinak outsourcinga na uspješnost poduzeća – u kontekstu i primjenom ekonomike transakcijskih troškova. Razlog navedenom leži u činjenici kako se upravo navedena teorija, temeljem prethodnih istraživanja, razvila u iznimno korisnu teoriju i alat za objašnjavanje zašto neka poduzeća obavljaju računovodstvene poslove unutar poduzeća, dok druga poduzeća koriste usluge outsourcinga i profesionalnog računovođe, odnosno računovodstvenog servisa – poduzeća koji može biti od iznimno velike pomoći u smanjenju transakcijskih troškova.

Ključne riječi: ekonomika transakcijskog troška, outsourcing, računovodstvena funkcija, računovodstveni servisi

JEL: D23, M41, M55

doc. dr. sc. Mirjana Hladika

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Republika Hrvatska
mhladika@efzg.hr

Ivana Valenta, mag. oec.

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Republika Hrvatska
ivalenta@efzg.hr

INTEGRIRANO IZVJEŠTAVANJE – NOVA PLATFORMA KORPORATIVNOG IZVJEŠTAVANJA

Pregledni rad

Sažetak

Tržište se danas kontinuirano i ubrzano razvija i mijenja. Svijest o društvenoj odgovornosti, zaštiti okoliša i ljudskih prava postaje sve veća i izraženija, informatička tehnologija galopirajući napreduje i razvija se, klimatske promjene i njihovi učinci su evidentni. Takvi trendovi na suvremenom tržištu potaknuli su promjene u korporativnom izvještavanju. Sve više se naglašava važnost i značajnost integriranog izvještavanja naspram tradicionalnog financijskog izvještavanja. Informacijske potrebe investitora, kreditora i ostalih interesnih skupina za svrhu donošenja poslovnih odluka, a prvenstveno odluka o investiranju i financiranju, nadilaze financijske informacije koje su prezentirane u financijskim izvještajima. Kako bi različiti stakeholderi mogli vrednovati, odnosno procijeniti poslovanje poduzeća, potrebne su im različite informacije kojima se dobiva šira slika o poslovanju poduzeća. Financijski izvještaji pružaju informacije o financijskom položaju, financijskoj uspješnosti i novčanim tokovima poduzeća koji su rezultat prošlih poslovnih odluka i odnose se na prošla razdoblja. Investitori zahtijevaju informacije kojima će procijeniti zarade i novčane tokove poduzeća u budućem razdoblju, odnosno razdobljima. Takve procjene su moguće ako se investitorima prezentiraju informacije o poslovnom modelu poduzeća, strategiji i rizicima kojima je poduzeće izloženo te načinu upravljanja poduzećem. Na temelju tih informacija stakeholderima se omogućava procjena kapaciteta poduzeća za stvaranjem održive vrijednosti u kratkom, srednjem i dugom roku, odnosno kako će poduzeće generirati održivu vrijednost u okruženju u kojem posluje. Objavlivanjem nefinancijskih informacija, uz financijske informacije, jača se transparentnost poduzeća, a korisnici stječu višu razinu povjerenja u poslovanje i perspektivu poslovanja takvih poduzeća. Danas se takve nefinancijske informacije počinju koherentno objavljivati u integriranim izvještajima zajedno s financijskim informacijama. Svrha i cilj ovog rada je istražiti da li i u kojoj mjeri kotirana društva na Zagrebačkoj burzi, i odabranim svjetskim burzama, objavljuju nefinancijske izvještaje. Uz to, cilj je analizirati način objave nefinancijskih izvještaja (kao samostalnih izvještaja ili kao integriranih izvještaja), te istražiti koji se okvir primjenjuje za pripremu nefinancijskih izvještaja.

Ključne riječi: *integrirano izvještavanje, korporativna transparentnost, održiva vrijednost, društvena odgovornost*

JEL: M40, M41

mr. Ivana Perica

Ekonomski fakultet, Sveučilište u Splitu, C. Fiskovića 5, 21000 Split, RH
iperica@efst.hr

Marko Čular, mag.oec.

Ekonomski fakultet, Sveučilište u Splitu, C. Fiskovića 5, 21000 Split, RH
mcular@efst.hr

ROTACIJE REVIZIJSKIH DRUŠTAVA

Pregledni rad

Sažetak

Problematika izbora revizora, tj. revizijskih društava aktualno je i otvoreno pitanje, kako s aspekta regulacije revizijske profesije tako i sa znanstvenog aspekta. Osnovno pitanje koje se pritom nameće je kakav učinak dužina trajanja revizijskog angažmana ima na kvalitetu provedene revizije. U većini slučajeva stvaraju se dobri odnosi između revizora i menadžmenta, zbog čega društva ne mijenjaju često svoje revizore. S jedne strane, takav dugoročni angažman može pridonijeti kvaliteti obavljene revizije jer su revizori u mogućnosti bolje upoznati i razumjeti poslovanje te financijske aspekte poslovanja društva. S druge strane, dužina trajanja revizijskog angažmana može biti povezana i s ugrožavanjem neovisnosti revizora te je zbog toga uvedena obveza rotacije revizora, a uskoro će primjenom Uredbe (EU) 537/2014 biti uvedena i obveza rotacije revizijskih društava. Cilj ovog istraživanja je analizirati koliko je prosječno trajanje revizijskog angažmana u Republici Hrvatskoj te utvrditi je li rotacija revizijskih društava povezana s vrstom revizijskog mišljenja, vrstom revizijskog društva te financijskim performansama poslovanja društva.

Istraživanje je provedeno na uzorku od 114 listanih društava u razdoblju od 2009. do 2014. godine. Dobiveni rezultati ukazuju da su rotacije revizijskih društava u Hrvatskoj još uvijek rijetke. Rezultati istraživanja mogli bi biti zanimljivi znanstvenicima, revizorima, revizijskim udruženjima, obveznicima revizije, regulatorima, kao i drugim zainteresiranim dionicima.

Ključne riječi: rotacije revizijskih društava, vrsta revizijskog mišljenja, vrsta revizijskog društva, financijske performanse poslovanja

JEL: M42

izv. prof. dr. sc. Hrvoje Perčević
Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, RH
hpercevic@efzg.hr

Marina Mićin, mag. oec.
Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, RH
mmicin@efzg.hr

POVEZANOST KRETANJA NETO IMOVINE INVESTICIJSKIH FONDOVA I BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Pregledni rad

Sažetak

Investicijski fondovi postaju sve značajniji sudionik na tržištu kapitala u Republici Hrvatskoj, odnosno investitori sve više koriste investicijske fondove kao jednu od mogućnosti investiranja viška novčanih sredstava. Temeljni cilj ulaganja u dionice i udjele investicijskih fondova jest ostvarivanje zadovoljavajućeg povrata na investirana sredstva s obzirom na anticipirani rizik ulaganja. Ulaganje u dionice i udjele investicijskih fondova predstavlja vrlo zanimljiv oblik ulaganja i to posebno tzv. malim investitorima budući da velik broj tzv. malih investitora nema dovoljno relevantnog znanja i iskustva iz područja investicijske analize i tržišta kapitala te temeljem toga ne mogu formirati investicijski portfelj kojim će disperzirati rizik ulaganja. S obzirom da menadžeri investicijskih fondova formiraju portfelj vrijednosnih papira po principu diversifikacije, ulaganjem u dionice i udjele investicijskih fondova mali investitori indirektno disperziraju rizik ulaganja. Na taj se način malim investitorima koji potencijalno nemaju dovoljno znanja i iskustva da sami pristupe tržištu kapitala omogućava da sudjeluju na tržištu kapitala preko onih koji posjeduju znanje i mogućnosti. Cijena udjela u fondu, odnosno, neto imovina fonda se računa na dnevnoj razini i ovisi o kretanjima cijena vrijednosnih papira koji su uvršteni u portfelj fonda. Cijene dionica na tržištu kapitala su povezane s kretanjem bruto domaćeg proizvoda (BDP), odnosno kada je na razini države gospodarska situacija povoljna, raste BDP ali rastu i cijene dionica. Drugim riječima, rast gospodarstva pojedine zemlje utječe na rast BDP-a ali i na rast tržišnih cijena vrijednosnih papira. Posljedično rast tržišnih cijena vrijednosnih papira utječe na rast neto imovine investicijskih fondova, ali i obrnuto. Temeljni cilj ovog rada je istražiti jesu li kretanja neto imovine investicijskih fondova usklađena s kretanjima BDP-a, odnosno postoji li povezanost između tih dviju varijabli. U radu će se analizirati kretanja vrijednosti neto imovine investicijskih fondova i BDP-a na području Republike Hrvatske.

Ključne riječi: *investicijski fondovi, neto imovina, bruto domaći proizvod, Republika Hrvatska*

JEL: M41

prof. dr. sc. Lajoš Žager

Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb, RH
lzager@efzg.hr

doc. dr. sc. Ana Ježovita

Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb, RH
ajezovita@efzg.hr

UTJECAJ STRUKTURE IMOVINE PODUZEĆA NA OCJENU LIKVIDNOSTI

Pregledni rad

Sažetak

U današnjim uvjetima poslovanja koje je zahvaćeno nepovoljnim gospodarskim okruženjem i općom nelikvidnosti posebno dolazi do izražaja sposobnost poduzeća da pravovremeno dolazi do adekvatnih iznosa novca potrebnih za podmirenje dospjelih obveza. Najznačajniji izvor novčanih priljeva za svako poduzeće je obavljanje njegove osnovne djelatnosti koja se ostvaruje prodajom, bilo usluga, roba ili proizvoda. Kao posljedica primjene obračunske osnove u računovodstvenoj evidenciji poslovnih događaja dolazi do nastanka prihoda neovisno o tome da li je novac primljen u trenutku prodaje ili je prodaja provedena uz odgodu plaćanja. Kao posljedica prodaje uz odgodu plaćanja nastaju potraživanja od kupaca, a tek naplatom tih potraživanja poduzeće raspolaže s potrebnim novčanim sredstvima za podmirenje dospjelih obveza. Upravo kroz takvu interpretaciju poslovnog ciklusa istaknuta je važnost svih oblika kratkotrajne imovine za upravljanje novčanim jazom i za ocjenu likvidnosti. Pored toga, važno je uvažavati veličinu poduzeća, djelatnost i geografsko područje djelovanja. Tradicionalni financijski pokazatelji likvidnosti kao što su koeficijent ubrzane likvidnosti, koeficijent tekuće likvidnosti i koeficijent financijske stabilnosti imaju važnu ulogu u ocjeni sposobnosti poduzeća da podmiruje kratkoročne obveze, ali uvođenjem dodatne dimenzije ocjene učinkovitosti upravljanja kratkotrajnom imovine dolazi se do obuhvatnijih zaključaka o financijskom položaju i sigurnosti poslovanja poduzeća.

Ključne riječi: *struktura imovine, likvidnost, solventnost, novčani jaz*

JEL: M41, G32